

INSTYTUT WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

Paweł Ostaszewski

(pod opieką naukową Andrzeja Siemaszki)

**Oszacowanie kosztów
obrony obligatoryjnej
w postępowaniu sądowym**

Warszawa 2010

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Przyjęte założenia.....	4
3. Dodatkowe uwagi związane z projektowanymi zmianami w procedurze karnej	6
4. Dane wyjściowe	7
5. Wyniki oszacowania	8
6. Podsumowanie	12

1. Wprowadzenie

Opracowanie przedstawia próbę oszacowania zwiększenia obciążenia Skarbu Państwa kosztami ponoszonymi z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej dla oskarżonych w przypadku przyjęcia założenia, że obrona jest obligatoryjna w postępowaniu przed sądem, jeśli wyznaczono rozprawę¹.

Dla precyzyjnego przeprowadzenia takiego oszacowania potrzebne byłyby informacje o dotychczas ponoszonych przez Skarb Państwa kosztach obrony z urzędu, liczbie spraw i osądzonych objętych taką obroną, przeciętnym koszcie obrony jednego osądzonego oraz liczbie spraw i osądzonych, których objąłby projekt rozszerzenia obrony obligatoryjnej.

Niemożliwe jednak okazało się uzyskanie wszystkich wspomnianych danych, co istotnie wpłynęło na wiarygodność prowadzonych wyliczeń. Podkreślić szczególnie należy fakt, że statystyka sądowa, prowadzona przez Ministerstwo Sprawiedliwości, nie gromadzi informacji o liczbie spraw objętych z urzędu pomocą prawną.

Nie udało się także uzyskać informacji o liczbie lub odsetku spraw, w których oskarżeni mieli obrońcę z wyboru oraz o liczbie lub odsetku spraw, w których koszt obrony z urzędu został wyegzekwowany od oskarżonego. Z tego powodu nie można było uwzględnić – niewątpliwie występującego w tych przypadkach – zmniejszenia nakładów Skarbu Państwa na obronę z urzędu. Nieuwzględnienie tych informacji spowodowało z kolei, że prowadzone szacunki opisują maksymalne koszty, jakie może ponieść Skarb Państwa w przypadku przyjęcia projektowanej regulacji. Dotyczyłyby one niewątpliwie hipotetycznej sytuacji, w której oskarżeni byliby reprezentowani wyłącznie przez obrońców z urzędu, a koszty ich postępowań sądowych w całości obciążłyby Skarb Państwa.

Wymienione braki danych starano się uzupełnić informacjami możliwymi do uzyskania. Należy mieć jednak świadomość, że ze względu na liczne ograniczenia, do wyników przedstawianych poniżej szacunków, pomimo dochowania wszelkiej staranności podczas ich prowadzenia, należy podchodzić z wielką ostrożnością.

¹ W opracowaniu zamiennie używane są pojęcia: obrona z urzędu, nieopłacona pomoc prawna oraz obrona obligatoryjna.

Punktem wyjścia prowadzonych obliczeń było ustalenie liczby osądzonych, którym w myśl obowiązujących przepisów przysługuje obrona z urzędu i którym, w myśl projektu, obrona przysługiwałaby². Dodatkowo, ustalono koszty dotychczas ponoszone w skali całego kraju z tytułu obrony z urzędu³ oraz liczbę apelacji od wyroków sądów I instancji⁴.

Na podstawie szczegółowych danych uzyskanych dla jednego sądu rejonowego (SR Warszawa-Mokotów)⁵, wymiaru stawek określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu⁶ przeprowadzono trzy odrębne szacunki kosztów wprowadzenia obrony obligatoryjnej dla każdego oskarżonego, wobec którego postępowanie toczyło się na rozprawie.

Przed prezentacją zebranych danych i wyników wykonanych obliczeń należy przedstawić założenia, na których są one oparte.

2. Przyjęte założenia

Prezentowane dane i obliczenia uwzględniają jedynie sprawy o występki i zbrodnie, bez spraw o wykroczenia.

Adwokaci wyznaczeni do pełnienia obrony z urzędu po zakończeniu postępowania i orzeczeniu przez sąd kosztów tej obrony na podstawie wystawianych faktur otrzymują zwrot kosztów z kasy sądu orzekającego. Dopiero kolejnym etapem jest ewentualne egzekwowanie tych kosztów od osądzonych. Prowadzone szacunki muszą więc z konieczności obejmować te nakłady, którymi będą musiały

² Dane ze sprawozdań statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości MS-S6r i MS-S6o za lata 2008-2009 dla Polski.

³ Dane uzyskane z Departamentu Budżetu i Inwestycji Ministerstwa Sprawiedliwości.

⁴ Dane ze sprawozdań statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości MS-S5o, MS-S5a, MS-S6r i MS-S6o za lata 2008-2009 dla całego kraju.

⁵ Dane ze sprawozdań statystycznych Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa MS-S6r i MS-S6k za lata 2008-2009, elektronicznego repertorium sądu oraz jego Oddziału Finansowego.

⁶ Dz. U. 02.163.1348 z dnia 3 października 2002 r. (z późniejszymi zmianami).

dysponować sądy orzekające, pomimo, że część z nich zostanie następnie zwrócona przez osądzonych.

Prezentowane w dalszej części opracowania liczby osądzonych, wobec których wniesiono i rozpatrzono apelację oparte są na zbiorczych zestawieniach Ministerstwa Sprawiedliwości⁷. Dane te nie rozróżniają niestety stosownego odsetka apelacji dla osądzonych, którym był przyznany obrońca z urzędu oraz dla tych, którzy takiego obrońcy nie mieli. Przyjęto więc, że odsetek ten jest taki sam w obu przypadkach oraz, że pozostanie na tym samym poziomie także po rozszerzeniu zakresu osądzonych objętych obroną obligatoryjną.

Przyjęto również, że obrońcy z urzędu, ustanowieni w myśl projektowanych zmian dla wszystkich oskarżonych, będą wnosić środki odwoławcze przynajmniej z tą samą częstotliwością, z jaką robią to do tej pory sami oskarżeni (w sytuacji przymusu adwokackiego dla apelacji takie założenie jest szczególnie uzasadnione).

Obliczenia uwzględniają koszty obrony w I instancji oraz wniesienia apelacji i obrony w II instancji. Z powodu braku stosownych danych nie we wszystkich obliczeniach można było uwzględnić koszty innych czynności podejmowanych w sprawach przez obrońców z urzędu.

Ze względu na znikomą liczbę, w analizach nie uwzględniano kosztów wniesienia kasacji i postępowania kasacyjnego (w 2009 roku z sądów apelacyjnych przekazano do Sądu Najwyższego 419 takich spraw, z sądów okręgowych 920).

Przyjęto również istotne założenie, że postępowanie odwoławcze obejmuje tylko jedną rozprawę.

Założono także, że postępowanie przyspieszone, pomimo teoretycznie lepszej dostępności obrony z urzędu, charakteryzować będzie analogiczny jej odsetek, co pozostałych osądzonych. Ze względu na małą liczbę takich postępowań, założenie to nie powinno jednak wpływać istotnie na obliczenia.

⁷ Sprawozdania MS-s5o i MS-s5a.

3. Dodatkowe uwagi związane z projektowanymi zmianami w procedurze karnej

Przyjęcie założenia, że wniesienie apelacji od wyroku sądu rejonowego objęte jest przymusem adwokackim, w żaden sposób nie zmienia prowadzonych tu szacunków, gdyż obrona z urzędu nakłada na obrońcę obowiązek podejmowania czynności procesowych do prawomocnego zakończenia postępowania, a więc także wnoszenia apelacji.

Niemożliwe było natomiast oszacowanie stopnia zmniejszenia liczby spraw trafiających na rozprawę związanego z rozszerzeniem w kolejnych latach zakresu dopuszczalności skazania bez przeprowadzenia rozprawy oraz z wprowadzeniem oportunistycznego umorzenia postępowania w sprawach o występki, jeśli doszło do pojednania sprawcy z pokrzywdzonym. Niemniej, w prezentowanych danych już między rokiem 2008 a 2009 ujawniły się istotne różnice w tym zakresie, które mogą sygnalizować kierunek zmiany. Z tego względu szacunki dla roku 2009 można uznawać, za lepszą prognozę na lata następne.

Niemożliwe było ustalenie liczby wnoszonych apelacji, które podnosiłyby jedynie zarzut związany z treścią porozumień procesowych, stanowiących podstawę skazania w trybie art. 335 i 387 kpk. Z tego względu nie można było oszacować jak zmiany w tym zakresie wpłynęłyby na liczbę wnoszonych apelacji.

Brak jest także stosownych danych o liczbie spraw, w których apelacja oskarżonego wnoszona jest w jego imieniu przez adwokata. W sprawozdaniach statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości występują jedynie dane o tym, czy apelację wniósł oskarżyciel, oskarżony (bez wydzielenia, czy samodzielnie, czy przez obrońcę) czy obie strony.

Jak już wspomiano, brak również informacji o liczbie spraw, w których oskarżony korzystał z obrońcy z urzędu i sądy zwalniały go w wyroku od ponoszenia kosztów procesu.

4. Dane wyjściowe

Jak już podkreślano, nie udało się uzyskać liczby wszystkich osadzonych objętych dotychczas obroną z urzędu. Starano się więc ją odtworzyć na podstawie danych o poszczególnych kategoriach osadzonych, którym – w myśl obowiązujących przepisów – przysługuje obrona obligatoryjna. Trzeba jednak wyraźnie podkreślić, że z powodu braków danych liczby te są znacznie zaniżone.

Tabela 1. Kategorie osadzonych, którym w latach 2008-2009 przysługiwała obrona z urzędu.

l.p.	Kategorie osadzonych	Liczba osadzonych			
		Sądy okręgowe		Sądy rejonowe	
		2008	2009	2008	2009
1.	Ogółem osadzonych (kk, kks, inne ustawy) w I instancji	6769	8091	472106	468518
2.	Nieletni	9	19	1	6
3.	Głusi, niemi, niewidomi	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
4.	Zachodzi uzasadniona wątpliwość co do poczytalności	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
5.	Przed sądem okręgowym jako sądem pierwszej instancji, jeżeli oskarżonemu zarzucono zbrodnię	1920	1898	n.d.	n.d.
6.	Przed sądem okręgowym jako sądem pierwszej instancji, jeżeli oskarżony jest pozbawiony wolności (dane co do tymczasowo aresztowanych)*	2236	2344	n.d.	n.d.
7.	Gdy zachodzą okoliczności utrudniające obronę	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
8.	Gdy oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, a wykazał, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
9.	Ogółem dotychczas objętych obroną obligatoryjną ["2"+"3"+"4"+"5"+"6"+"7"+"8"]**	2929	3025	1	6
10.	Skazani w wyniku uwzględnienia wniosku z art. 335 § 1 kpk (osądzeni bez rozprawy)	0	1096	0	174003
11.	Osądzeni na rozprawie – objęci projektem rozszerzenia obrony obligatoryjnej ["1"+"9"+"10"]**	3840	3970	472105	294509

* Brak danych co do pozbawionych wolności w związku z inną sprawą.

** Sprawy w poszczególnych kategoriach mogły się nakładać.

Tabela 2. Apelacje od wyroków I instancji w latach 2008-2009.

l.p.		Sądy okręgowe		Sądy rejonowe	
		2008	2009	2008	2009
1.	Ogółem osadzonych (kk, kks, inne ustawy) w I instancji	6769	8091	464046	460208
2.	Liczba wniesionych apelacji do spraw z oskarżenia publicznego (wobec osób)	4274	4516	57009	60893
3.	w tym przez oskarżonego lub obie strony	3642	3810	38544	40357
4.	Liczba postępowań apelacyjnych do spraw z oskarżenia publicznego (wobec osób)	4224	4283	57559	54850
5.	w tym w wyniku apelacji wniesionej przez oskarżonego lub obie strony	3609	3084	38768	35003

Tabela 3. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu w latach 2008-2009 (w części dotyczącej sądów powszechnych).

I.p.		2008	2009
1.	Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu	93 842 491,88 zł	89 480 109,52 zł

Tabela 4. Wartości minimalne stawek określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

I.p.	Stawka za:	Kwota
1.	Obronę przed sądem rejonowym w postępowaniu szczególnym	360 zł (1. termin)
2.	Obronę przed sądem rejonowym w postępowaniu zwyczajnym lub przed wojskowym sądem garnizonowym	420 zł (1. termin)
3.	Obronę przed sądem okręgowym jako I instancją lub przed wojskowym sądem okręgowym jako pierwszą instancją	600 zł (1. termin)
4.	Obronę przed sądem okręgowym jako II instancją lub przed wojskowym sądem okręgowym jako drugą instancją	420 zł (1. termin)
5.	Obronę przed sądem apelacyjnym	600 zł (1. termin)
7.	Każdy dodatkowy termin (dzień rozprawy)	20% stawki wyjściowej
8.	Sporządzenie środka odwoławczego w wypadku, gdy sporządzający nie występuje przed sądem	360 zł

5. Wyniki oszacowania

Dla lepszej kontroli poprawności obliczeń przeprowadzono trzy odrębne szacunki przeciętnego kosztu obrony z urzędu jednego osądzonych. Na ich podstawie wyliczono teoretyczne liczebności osądzonych objętych dotychczas pomocą obrońców z urzędu i szacunkowe kwoty zwiększenia obciążenia Skarbu Państwa związane z projektem rozszerzenia zakresu obrony obligatoryjnej. Wszystkie szacunki oparte są na szczegółowych danych uzyskanych z Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa⁸.

⁸ Należy jednak mieć świadomość, że wszystkie sądy warszawskie cechuje pewna odrębność i specyfika i dlatego można przypuszczać, że rezultaty analogicznych estymacji prowadzonych na danych z innego sądu przedstawiałyby się odmiennie.

Tabela 5. Szacunek nr 1. Przeprowadzony na podstawie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu i łącznej liczby obron z urzędu dla Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa.

I.p.		2008	2009
1.	Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu – Polska	93 842 491,88 zł	89 480 109,52 zł
2.	Łączna liczba osadzonych objętych obroną obligatoryjną lub projektem jej rozszerzenia – Polska	478 875	301 510
3.	Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu – Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa	943 614,93 zł	850 389,80 zł
4.	Łączna liczba obron z urzędu*	1935	1129
5.	Oszacowany średni koszt obrony z urzędu jednego osadzonego [”3”/”4”]	487,66 zł	753,22 zł
6.	Oszacowana liczba osadzonych objętych dotychczas obroną z urzędu [”1”/”4”]**	191 618	118 192
7.	Oszacowana liczba osadzonych objętych dodatkowo obroną obligatoryjną według projektu rozszerzenia jej zakresu [”2”-”6”]	287 257	183 318
8.	Oszacowane dodatkowe koszty nieopłaconej pomocy prawnej osadzonych w I instancji, w przypadku wprowadzenia projektu rozszerzenia zakresu obrony obligatoryjnej na wszystkich osadzonych na rozprawie [”5”/”7”]***	141 100 392,28 zł	139 881 298,64 zł
9.	Oszacowane dodatkowe koszty nieopłaconej pomocy prawnej za wniesienie apelacji i obronę w postępowaniu w II instancji****	16 541 417,90 zł	11 595 086,74 zł
10.	Łączne oszacowane dodatkowe koszty nieopłaconej pomocy prawnej [”8”+”9”]	157 641 810,18 zł	151 476 385,37 zł

* Jest to suma liczby obrońców z urzędu występujących w zakończonych w danym roku sprawach. Przyjęto założenie, że jeden obrońca z urzędu bronił jednego osadzonego.

** Przyjęto założenie, że koszty rozkładają się na sądy okręgowe i sądy rejonowe według proporcji liczby osadzonych w tych sądach oraz, że średni koszt obrony z urzędu przed sądem okręgowym jest wyższy o 1,42857 (600zł / 420zł), od obliczonego średniego kosztu obrony z urzędu w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa.

*** Przy uwzględnieniu liczby osadzonych z sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz szacunkowego zwiększenia średniego kosztu obrony z urzędu przed sądem okręgowym o 1,42857.

**** Przyjęto założenie, że odsetek wnoszonych i rozpatrzonych apelacji będzie analogiczny jak obecnie. Szacunek uwzględnia te odsetki oraz oszacowane liczby osadzonych objętych projektem w sądach okręgowych i sądach rejonowych, stawki minimalne za jedną rozprawę postępowania w II instancji (420zł lub 600zł) i stawkę za sporządzenie środka odwoławczego w wypadku, gdy sporządzający nie występuje przed sądem (360zł).

Tabela 6. Szacunek nr 2. Przeprowadzony na podstawie wartości i liczby faktur wystawionych w 2009 roku przez adwokatów świadczących pomoc prawną z urzędu dla Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa.

I.p.		2008	2009
1.	Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu – Polska	93 842 491,88 zł	89 480 109,52 zł
2.	Łączna liczba osadzonych objętych obroną obowiązkową lub projektem jej rozszerzenia – Polska	478 875	301 510
3.	Wartość faktur wystawionych w 2009 roku przez adwokatów świadczących pomoc prawną z urzędu	b.d.	727 787,96 zł
4.	Liczba faktur wystawionych w 2009 roku przez adwokatów świadczących pomoc prawną z urzędu	b.d.	898
5.	Oszacowany średni koszt obrony z urzędu jednego osadzonego [”3”/”4”]	b.d.	810,45 zł
6.	Oszacowana liczba osadzonych objętych dotychczas obroną z urzędu [”1”/”5”]*	b.d.	109 846
7.	Oszacowana liczba osadzonych objętych dodatkowo obroną obowiązkową według projektu rozszerzenia jej zakresu [”2”-”6”]	b.d.	191 664
8.	Oszacowane dodatkowe koszty nieopłaconej pomocy prawnej osadzonych w I instancji, w przypadku wprowadzenia projektu rozszerzenia zakresu obrony obowiązkowej na wszystkich osadzonych na rozprawie [”5”/”7”]**	b.d.	157 308 283,30 zł
9.	Oszacowane dodatkowe koszty nieopłaconej pomocy prawnej za wniesienie apelacji i obronę w postępowaniu w II instancji***	b.d.	12 077 304,86 zł
10.	Łączne oszacowane dodatkowe koszty nieopłaconej pomocy prawnej [”8”+”9”]	b.d.	169 385 588,16 zł

** Przyjęto założenie, że koszty rozkładają się na sądy okręgowe i sądy rejonowe według proporcji liczby osadzonych w tych sądach oraz, że średni koszt obrony z urzędu przed sądem okręgowym jest wyższy o 1,42857 (600zł / 420zł), od obliczonego średniego kosztu obrony z urzędu w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa.

** Przy uwzględnieniu liczby osadzonych z sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz szacunkowego zwiększenia średniego kosztu obrony z urzędu przed sądem okręgowym o 1,42857.

*** Przyjęto założenie, że odsetek wnoszonych i rozpatrzonych apelacji będzie analogiczny jak obecnie. Szacunek uwzględnia te odsetki oraz oszacowane liczby osadzonych objętych projektem w sądach okręgowych i sądach rejonowych, stawki minimalne za jedną rozprawę postępowania w II instancji (420zł lub 600zł) i stawkę za sporządzenie środka odwoławczego w wypadku, gdy sporządzający nie występuje przed sądem (360zł).

Tabela 7. Szacunek nr 3. Przeprowadzony na podstawie łącznej liczby obron z urzędu, średniej liczby rozpraw i stawek za czynności adwokackie dla Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa.

I.p.		2008	2009
1.	Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu – Polska	93 842 491,88 zł	89 480 109,52 zł
2.	Łączna liczba osądzonych objętych obroną obligatoryjną lub projektem jej rozszerzenia – Polska	478 875	301 510
3.	Liczba spraw z jedną rozprawą	1643	627
4.	Liczba spraw z dwiema rozprawami	1093	368
5.	Liczba spraw z trzema rozprawami	405	216
6.	Liczba spraw z czterema i więcej rozprawami	1331	837
7.	Liczba spraw z przynajmniej jedną rozprawą ["3"+"4"+"5"+"6"]	4472	2048
8.	Średnia liczba kolejnych rozpraw (ponad jedną) $[(1*4+2*5+3*6)/7]$	1,3	1,6
9.	Łączna liczba obron z urzędu*	1935	1129
10.	Oszacowany średni koszt obrony z urzędu jednego osądzonego ["9"*(420zł+84zł*8)]**	530,75 zł	555,80 zł
11.	Oszacowana liczba osądzonych objętych dotychczas obroną z urzędu ["1"/"10"]***	176 061	160 173
12.	Oszacowana liczba osądzonych objętych dodatkowo obroną obligatoryjną według projektu rozszerzenia jej zakresu ["2"-11"]	302 814	141 337
13.	Oszacowane dodatkowe koszty nieopłaconej pomocy prawnej osądzonych w I instancji, w przypadku wprowadzenia projektu rozszerzenia zakresu obrony obligatoryjnej na wszystkich osądzonych na rozprawie ["10"*12]****	161 860 120,12 zł	79 765 357,48 zł
14.	Oszacowane dodatkowe koszty nieopłaconej pomocy prawnej za wniesienie apelacji i obronę w postępowaniu w II instancji*****	17 401 962,19 zł	9 169 489,92 zł
15.	Łączne oszacowane dodatkowe koszty nieopłaconej pomocy prawnej ["13"+"14"]	179 262 082,31 zł	88 934 847,40 zł

* Jest to suma liczby obrońców z urzędu występujących w zakończonych w danym roku sprawach. Przyjęto założenie, że jeden obrońca z urzędu bronił jednego osądzonego.

** Szacunek uwzględnia stawkę minimalną za obronę w postępowaniu zwyczajnym przed sądem rejonowym (pierwszą rozprawę) i stawkę za średnią liczbę kolejnych rozpraw. Przyjęto założenie, że obrona z urzędu występuje jedynie w sprawach, w których została przeprowadzona rozprawa oraz, że średnia liczba rozpraw dla wszystkich spraw, w których została przeprowadzona rozprawa i dla osądzonych objętych obroną z urzędu są takie same. Obliczenie to zaniża rzeczywiste koszty, bo, z powodu braku stosownych danych, nie uwzględnia kolejnych terminów rozpraw powyżej czterech oraz innych czynności podejmowanych przez adwokatów.

*** Przyjęto założenie, że koszty rozkładają się na sądy okręgowe i sądy rejonowe według proporcji liczby osądzonych w tych sądach oraz, że średni koszt obrony z urzędu przed sądem okręgowym jest wyższy o 1,42857 (600zł / 420zł), od obliczonego średniego kosztu obrony z urzędu w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa.

**** Przy uwzględnieniu liczby osądzonych w sądach okręgowych i sądach rejonowych oraz szacunkowego zwiększenia średniego kosztu obrony z urzędu przed sądem okręgowym o 1,42857.

***** Przyjęto założenie, że odsetek wnoszonych i rozpatrzonych apelacji będzie analogiczny jak obecnie. Szacunek uwzględnia te odsetki oraz oszacowane liczby osądzonych objętych projektem w sądach okręgowych i sądach rejonowych, stawki minimalne za jedną rozprawę postępowania w II instancji (420zł lub 600zł) i stawkę za sporządzenie środka odwoławczego w wypadku, gdy sporządzający nie występuje przed sądem (360zł).

6. Podsumowanie

W wyniku przeprowadzonych szacunków uzyskano przewidywane kwoty zwiększenia nakładów Skarbu Państwa na obronę z urzędu, w sytuacji, gdy obrona byłaby obligatoryjna w postępowaniu przed sądem, jeśli wyznaczono rozprawę. Rezultatem przyjęcia trzech różnych podstaw do wykonanych obliczeń było uzyskanie odmiennych wyników.

Na podstawie szacunku nr 1, opartego na ogólnych kosztach nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniach karnych prowadzonych przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa i liczbie obron z urzędu, dodatkowe koszty obrony z urzędu wynosiłyby ponad 157 milionów złotych dla 2008 r. (to jest o 68% więcej niż dotychczas) i ponad 151 milionów dla roku 2009 (o 69% więcej niż obecnie).

W wyniku przeprowadzenia szacunku nr 2, opartego na danych z rejestru faktur wystawianych w 2009 roku Sądowi Rejonowemu dla Warszawy-Mokotowa przez obrońców z urzędu, kwota ta byłaby jeszcze wyższa i dla 2009 r. przekraczałaby 169 milionów złotych (co stanowi 189% obecnie ponoszonych wydatków).

Szacunek nr 3, uwzględniający liczbę obron z urzędu i średnią liczbę rozpraw w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa oraz kwoty stawek za czynności adwokackie, charakteryzował się znacznymi różnicami dla roku 2008 i 2009 oraz jednocześnie najbardziej odbiegał od pozostałych. Na podstawie tego szacunku, należałoby przyjąć, że wprowadzenie obrony obligatoryjnej dla wszystkich osadzonych na rozprawie skutkowałoby w roku 2008 dodatkowymi nakładami sięgającymi prawie 180 milionów złotych (a więc wyższymi niż obecnie o 89%). Jednak już w roku 2009 (z powodu znacznego zmniejszenia się liczby spraw kierowanych na rozprawę) analogiczne koszty byłyby o połowę niższe i nie przekraczałyby 89 milionów złotych (a więc wynosiłyby tyle samo co dotychczasowe wydatki na ten cel).

Spośród trzech dokonanych szacunków za najbardziej trafny należy uznać ten przeprowadzony na podstawie średniej wartości z wystawianych przez adwokatów faktur za obronę z urzędu (nr 2). Należy przy tym podkreślić, że obliczenie to przewiduje, że łączna kwota ponoszonych przez Skarb Państwa kosztów

nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniach sądowych byłaby prawie trzykrotnie wyższa od wydatków ponoszonych z tego tytułu obecnie.

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości